

การพัฒนาแบบศูนย์วิจัยนวัตกรรมและฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญา
ผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
The Development of Innovation and Training Research Center Model for
Inherit Active Aging Wisdom Towards Creative Economy in
Eastern Economic Corridor

¹อุทิศ บำรุงชีพ, ²พัทรวรรณ โพธิ์ศรี, ³ลัดดาวัลย์ พุทธรักษา, ⁴อรพินท์ หลักแหลม,
ศราวิน เทพสถิตย์ภรณ์⁵, ⁶ปริญญาร เรืองทิพย์ และ ⁷กนก พานทอง

¹Uthit Bamroongcheep, ²Pakwipar Phosri, ³Laddawan Puttaruksa, ⁴Orphin Lakleam,
⁵Sarawin Thepsatitporn, ⁶Parinya Ruangtip and Kanok Pantong⁷

มหาวิทยาลัยบูรพา

Burapha University, Thailand.

E-mail: ¹uthitb@go.buu.ac.th, ²pakwipar@go.buu.ac.th, ³laddawanp2550@gmail.com, ⁴orphin@go.buu.ac.th,
⁵sarawin26@gmail.com, ⁶parinyar@go.buu.ac.th and ⁷kanok@go.buu.ac.th

Received September 3, 2022; Revised September 20, 2022; Accepted October 5, 2022

บทคัดย่อ

ศูนย์ในการวิจัยนี้ คือ แหล่งรวมองค์ความรู้ที่เข้าถึงง่าย การค้นคว้าวิจัย การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์บนรากฐานภูมิปัญญา ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ และหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งประเด็นดังกล่าวมีสำคัญยิ่งในการสืบสานภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ และนำไปสู่การศึกษาวิจัยในบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นในการจัดตั้งศูนย์ 2) พัฒนาและนำเสนอรูปแบบศูนย์วิจัยนวัตกรรมและการฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาสำหรับผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยผสมผสานวิธีประกอบด้วย สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ 410 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 19 ท่าน ตามกระบวนการวิจัยแบบ EDR และสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) และวิเคราะห์เนื้อหา ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ได้แก่

1. สภาพปัจจุบัน และความต้องการจำเป็นของกระบวนการสืบสานภูมิปัญญา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่อยากให้มีการจัดตั้งศูนย์ฯ อยู่ระดับมาก

2. รูปแบบศูนย์วิจัยนวัตกรรมและการฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาสำหรับผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งใช้เทคนิคการวิจัย EDR พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบฯ ประกอบด้วย 5 Cs ได้แก่ 1) แนวคิดของศูนย์ “พุดพลัง สร้างสุข” 2) เทคโนโลยีสื่อสารเพื่อเชื่อมต่อเครือข่ายชุมชนแบบยืดหยุ่น 3) การศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาแบบเปิดหลักสูตรฝึกอบรมแบบผสมผสานการฝึกอบรมแบบเปิด ระบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน COACH และหลักสูตรการศึกษาออนไลน์แบบเปิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต 4) พัฒนางานวิจัยและต่อยอดภูมิปัญญาร่วมกับภาคีเครือข่าย 5) ความช่วยเหลือให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยง

คำสำคัญ: รูปแบบศูนย์วิจัยนวัตกรรมและฝึกอบรม; ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ; เศรษฐกิจสร้างสรรค์; เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

Abstract

The center for this research is a source of easily accessible knowledge, research, value creation to products based on wisdom, management information systems, and training courses for lifelong learning. These issues are of paramount importance in the continuation of the elderly wisdom research study in this article aimed to study: 1) the needs assessment for establish the center of Innovation research and training for wisdom transmission, blended training curriculum, massive open online course for lifelong learning. 2) develop and propose the model of Innovation research and training for ageing wisdom transmission center towards creative economy. Mixed method research design was adopted for this study. Samples surveyed were 410 agings and 19 experts for EDFR research and 5 experts for in-depth interview and focus group in qualitative research. The data were analyzed by using frequency, Percentage, mean, standard deviation, Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) and content analysis. The results of the study were as follows:

1. The needs assessment for establish the center of Innovation research and training for wisdom transmission as a hole at the high level.
2. The model of Innovation research and training for ageing wisdom transmission center towards creative economy consists of 5 Cs (1) C1: Concept of center base on “the power ageing for happiness” (2) C2: Communication Technology for Community Resilience Network (3) C3: Continuing Education: Open Educational Resource, Blended Training, and Massive Open Online Course (4) C4: Co-Research (5) C5: Coaching and Mentoring.

Keywords: Innovation and Training Research Center Model; Inherit Active Aging Wisdom; Creative Economy; Eastern Economic Corridor

บทนำ

มิติการสืบสานภูมิปัญญาของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องใช้รูปแบบการศึกษาการถ่ายทอดและการจัดการด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งปรับเปลี่ยนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดที่พลิกผันหรือที่เรียกว่า “ยุคดิจิทัลดิสรักชัน” ส่งผลให้ทุกสิ่งทุกอย่างต้องเท่าทันปรับเปลี่ยนเช่นเดียวกับการพัฒนาประเทศไทยที่มุ่งให้เกิดเศรษฐกิจใหม่อย่างท้าทายเป็น “เศรษฐกิจแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้” รวมทั้งแนวนโยบายปฏิรูปประเทศไทยสู่ดิจิทัลไทยแลนด์ที่ได้กำหนดภูมิทัศน์ดิจิทัลของไทย ของสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) ผสานกับขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยการนำองค์ความรู้และพลังความคิดที่สะสมมายาวนานมาต่อยอดและเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนนำไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์อันเป็นแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพยากรสินทางปัญญา ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุที่มี

คุณค่า ซึ่งนับวันเริ่มเลือนหายไปตามกาลเวลา ทั้งนี้ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สถานการณ์สังคมผู้สูงอายุมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และมีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว และในปี พ.ศ. 2583 คาดว่าจะมีประชากรผู้สูงอายุ 80 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นอีกเกือบเท่าตัว

จากข้อมูลสถานการณ์ผู้สูงอายุในปี 2559 มีจำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 10.9 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 16 ของประชากรทั้งหมด (ปรีชา นวลเป็นไย, 2561) ซึ่งคาดว่าประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุ โดยสมบูรณ์ ในปี 2564 จากรายงานการสำรวจสุขภาพประชากรไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 5 พ.ศ.2557 พบว่ากว่าร้อยละ 87.4 ในช่วงอายุ 60-69 ปี ที่ดูแลตัวเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ถือเป็นกำลังสำคัญของสังคม สามารถพัฒนาศักยภาพและเรียนรู้สิ่งต่างๆ เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพได้ จึงต้องมีการพัฒนาหรือเสริมศักยภาพให้ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีความพร้อมทั้งร่างกาย จิตปัญญา สังคม จิตวิญญาณ การมีความร่วมมือ และความมั่นคง โดยเปลี่ยน "ภาระ" ให้เป็น "พลัง" ด้วยเสริมสร้างคุณค่า ศักดิ์ศรีและพึ่งพาตนเอง สมรรถนะทางปัญญา และพัฒนาสุขภาพให้เป็นผู้สูงวัยยุคใหม่ที่มีความสุข (Happiness and Active Aging) ซึ่งวิธีการหนึ่งที่ขับเคลื่อนให้สามารถรองรับสังคมผู้สูงอายุได้นั้นจำเป็นต้องมีศูนย์กลางเพื่อเป็นหน่วยบัญชาการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมนั้นคือ “ศูนย์วิจัยนวัตกรรมและฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาผู้สูงอายุเศรษฐกิจสร้างสรรค์” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุด้วยศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงวัยในไต้หวัน (LIN & Wei, 2021) พบว่า การตอบสนองต่อประชากรสูงอายุอย่างรวดเร็ว กลยุทธ์ในการรองรับสังคมผู้สูงอายุได้นั้น ต้องมีศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุในชุมชนโดยกำหนดนโยบายและวางแผนอย่างยั่งยืน โดยมหาวิทยาลัยควรร่วมมือกับรัฐบาล ในการส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งเน้นการเรียนรู้ให้ชุมชนเป็นฐานในรูปแบบ "Active Aging" สูงวัยอย่างมีคุณภาพ ที่พึ่งตนเองได้ มีศักยภาพ สามารถทำประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัวและสังคมได้ ซึ่งเราเรียกรวมกันว่า "การเรียนรู้อาวุโส" หรือ “Le-Ling Learning” ในภาษาจีนกลาง หมายถึง “การเรียนรู้สูงวัยอย่างกระตือรือร้น หรือ พลัดพลัง (Active Aging)”

นอกจากนี้ศูนย์ดังกล่าวควรมีสื่อและกิจกรรมที่หลากหลายในการเข้าถึง และการจัดการ ดังที่ สุวณิ วิวัฒน์วานิช, จิราพร เกศพิชญวัฒนา และชาตินัย หวานวาจา (2564) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง นวัตกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร โดยชมรม/ศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบนวัตกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ควรมีการจัดทำสื่อหลากหลายรูปแบบ มีการให้ข้อมูล หรือจัดทำศูนย์ข้อมูลเพื่อการโต้ตอบซักถาม มีเครือข่ายผู้สูงอายุ ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวควรมีการบูรณาการคนทุกช่วงวัยในการจัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับนฤมล จันทระเจต (2563) ที่ได้การพัฒนาแบบการฝึกอบรมโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบพหุวัย ด้วยกระบวนการเรียนรู้ อย่างมีส่วนร่วมในการส่งเสริมทักษะสารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบฝึกอบรมประกอบด้วยกระบวนการจัดการฝึกอบรมในการส่งเสริมทักษะสารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุร่วมกับอาสาสมัครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในวัยที่แตกต่างกัน นั้น ประกอบด้วย การปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มคนระหว่างวัย กระบวนการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีความเท่าเทียม และการระดมความคิด ในบริบทความต้องการของผู้สูงอายุแต่ละพื้นที่

ศูนย์ฯ ดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้เน้นกลุ่มเป้าหมายในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เนื่องจาก ข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์ การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา) พบว่า ช่วงปี พ.ศ. 2555-2560 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ต้องพึ่งพาญาติพี่น้อง ซึ่งเป็นภาระทั้งต่อตนเองและครอบครัว มีแนวโน้มสูงขึ้น ในขณะที่จำนวนผู้สูงอายุที่ยังต้องทำงานเลี้ยงตนเองและครอบครัวมีแนวโน้มลดลง (สำนักงานสถิติชลบุรี, 2563) อีกทั้งวัยผู้สูงอายุนั้น เป็นช่วงวัยที่เปรียบเสมือนวัยแห่งภูมิปัญญาที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ประเมินสถานการณ์ว่าปี พ.ศ. 2544-2643 (ค.ศ. 2001-2100) จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ ดังนั้นจึงมีแหล่งรวมทรัพยากรการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาศักยภาพทางความคิด จิตใจ ความสุข เพื่อเพิ่ม

คุณค่า คักดิ์ศรี และการพึ่งพาตนเอง ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออก ซึ่งการนำความรู้และพลังความคิดที่สะสมมายาวนานมาจัดการทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรมและวิจัยนวัตกรรมต่อยอดจากภูมิปัญญาของผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มศักยภาพผู้สูงอายุ ตลอดจนกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรต่าง ๆ อย่างยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา การส่งสมความรู้ของสังคมและเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการศูนย์ฝึกอบรมและการวิจัยนวัตกรรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยศึกษารูปแบบการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมและการวิจัยนวัตกรรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ที่ครบวงจร

จากที่กล่าวมาข้างต้นรายละเอียดของบทความวิจัยนี้จึงขอเสนอผลการศึกษาศาภาพความต้องการจำเป็นในการจัดตั้งศูนย์วิจัยนวัตกรรมและการฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ผลการพัฒนารูปแบบศูนย์วิจัยนวัตกรรมและการฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาสำหรับผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้วยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยผสมวิธี แบบผสมวิธี (Mixed Method) และเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2559) ที่เป็นแนวโน้มในอนาคตที่มีความเป็นไปได้ของรูปแบบศูนย์ฯ ที่สอดคล้องกับความต้องการ โดยอาศัยแนวทางขั้นตอนกระบวนการวิจัยดังกล่าวตามลำดับอันเป็นผลให้ได้เทคนิควิธี รูปแบบและกระบวนการ และคุณภาพทางการเรียนรู้ในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ นำไปสู่แนวทางการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุ พัฒนาชุมชนสังคม และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ความชัดเจนของกรอบการพัฒนาหลักสูตรรูปแบบการฝึกอบรมที่หลากหลาย และกระบวนการวิจัยนวัตกรรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นพลังขับเคลื่อนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถเพิ่มคุณค่า คักดิ์ศรี และพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออกสมดังเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศาภาพความต้องการจำเป็นในการจัดตั้งศูนย์วิจัยนวัตกรรมและการฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
2. เพื่อพัฒนา และนำเสนอรูปแบบศูนย์วิจัยนวัตกรรมและการฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาสำหรับผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

การทบทวนวรรณกรรม

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ทั้งนี้ขอเสนอสาระสำคัญโดยสังเขปดังนี้

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ นั้น Friedenthal, Moore, and Steiner (2012) กล่าวว่า รูปแบบ คือ การแสดงกรอบแนวคิดประเด็นใดประเด็นหนึ่ง หรือหลากหลายแนวคิดที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติอาจเกิดขึ้นจริงทางกายภาพ ทั้งนี้รูปแบบนั้นต้องอาศัยทฤษฎีวิธีระบบ (System Approach) มาบูรณาการในการบอกถึงความสัมพันธ์ดังที่ OnlineMSWPrograms (2020) กล่าวว่า ทฤษฎีระบบ คือ กลุ่มขององค์ประกอบในประเด็นที่ต้องการพัฒนาที่สัมพันธ์กันซึ่งเกิดขึ้นได้เอง ตามธรรมชาติหรือที่มนุษย์สร้างขึ้น ทุกระบบมีขอบเขตเชิงสาเหตุ ได้รับอิทธิพลจากบริบท กำหนดโดยโครงสร้าง หน้าที่ และบทบาท และแสดงออกผ่านความสัมพันธ์เป็นขั้นตอนมากกว่าผลรวมของส่วนต่างๆ โดยแสดงการทำงานร่วมกันหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างเป็นวงจรสู่ผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม

แนวคิด และทฤษฎีการเรียนรู้ตลอดชีวิต นั้น Marjan Laal (2011) กล่าวโดยสรุปว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วยทุกขั้นตอนของการเรียนรู้ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนถึงหลังเกษียณ และครอบคลุมการเรียนรู้ทั้งแบบเป็นทางการ ไม่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ หมายความว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในทุกสถานที่ ควรเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องที่ขึ้นไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความต้องการของชุมชนที่เกี่ยวข้องด้วย ทั้งการฝึกอบรม การศึกษา ค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ออนไลน์และสถานการณ์จริง โดยมอร์ค (Mauk, 2010) กล่าวว่า ประเด็นในการจัดการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 5 อันดับแรก คือ อาหารและโภชนาการ การออกกำลังกายและสร้างเสริมสมรรถภาพทางกาย การควบคุมน้ำหนัก การจัดการความเครียด การดูแลตนเองแบบผสมผสาน และแพทย์ทางเลือก

แนวคิด และทฤษฎีการสืบสานภูมิปัญญา นั้น กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ (2565) กล่าวโดยสรุปว่า การสืบสาน คือ กระบวนการถ่ายทอดประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่มีคุณค่าจากการสั่งสมมาไปยังบุคคลที่สาม โดยวิธีการซึ่งนิยมใช้กัน ได้แก่ การบอกเล่า การสาธิต การลงมือปฏิบัติจริง วิธีการถ่ายทอดโดยให้เรียนรู้จากสื่อสารด้วยตนเอง เช่น สื่อสารออนไลน์บนอินเทอร์เน็ต เป็นต้น วิธีการถ่ายทอดโดยจัดในรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น วิธีการถ่ายทอดโดยใช้การแสดงพื้นบ้าน เช่น การแสดงละคร วิธีการดำเนินชีวิต เป็นต้น และวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาโดยบันทึกองค์ความรู้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ตำรา บทเรียนออนไลน์ เป็นต้น ทั้งนี้สืบสานโดยการถ่ายทอดให้กับคนใกล้ชิด ผ่านกิจกรรมรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายในการถ่ายทอดองค์ความรู้จากงานเทศกาล ประเพณี และความเชื่อทางศาสนา สถานศึกษา องค์กรชุมชนมีการธำรงรักษาเป็นหลักสูตรอบรม และหลักสูตรท้องถิ่น โดยสามารถใช้ในการสื่อสารเพื่อท่องเที่ยวให้กับท้องถิ่นได้

แนวคิดผู้สูงวัยยุคใหม่สู่ภาวะ “พลฒพล้ง” (Active Aging) นั้น World Health Organization (2002) สรุปว่า เป็นกระบวนการพัฒนาผู้สูงอายุให้ได้รับโอกาสในการดูแลสุขภาพ การมีส่วนร่วม และความปลอดภัยตามลำดับเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณค่า โดยแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาภาวะพลฒพล้งในผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัตินั้นกรมกิจการผู้สูงอายุ (2561) ระบุว่า ควรเริ่มจากการที่ผู้สูงอายุได้มีศักยภาพโดยต้องส่งเสริมให้เกิดการดูแลตนเองให้เหมาะสมกับโรคหรือความเจ็บป่วยที่มี ตลอดจนกระตุ้นให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตามศักยภาพ และมีกลุ่มในสังคมโดยอาศัยเทคโนโลยีมาเชื่อมต่อสังคมให้กับผู้สูงอายุ การสร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ในสังคม ความหลากหลายของความสามารถและการเป็นแหล่งทรัพยากรของผู้สูงอายุ ความยืดหยุ่นในการตอบสนองและคาดการณ์ความต้องการและความชอบของผู้สูงอายุ และการคุ้มครองป้องกันกลุ่มเสี่ยงในผู้สูงอายุ รวมทั้งการให้ความสำคัญของการตัดสินใจในการจัดการวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ

แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เป็นการเพิ่มมูลค่าของความคิดที่เกิดจากการบูรณาองค์ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมเพื่อผลิตเป็นสินค้าหรือการบริการเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ผลิตภัณฑ์ หรือบริการชุมชนจากทรัพยากรที่มีอยู่ โดยสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) (2561) ได้อธิบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือ การพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์บนฐานขององค์ความรู้ ทรัพย์สินทางปัญญา และการศึกษาวิจัยซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจ การผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือคุณค่าทางสังคม

จากแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย

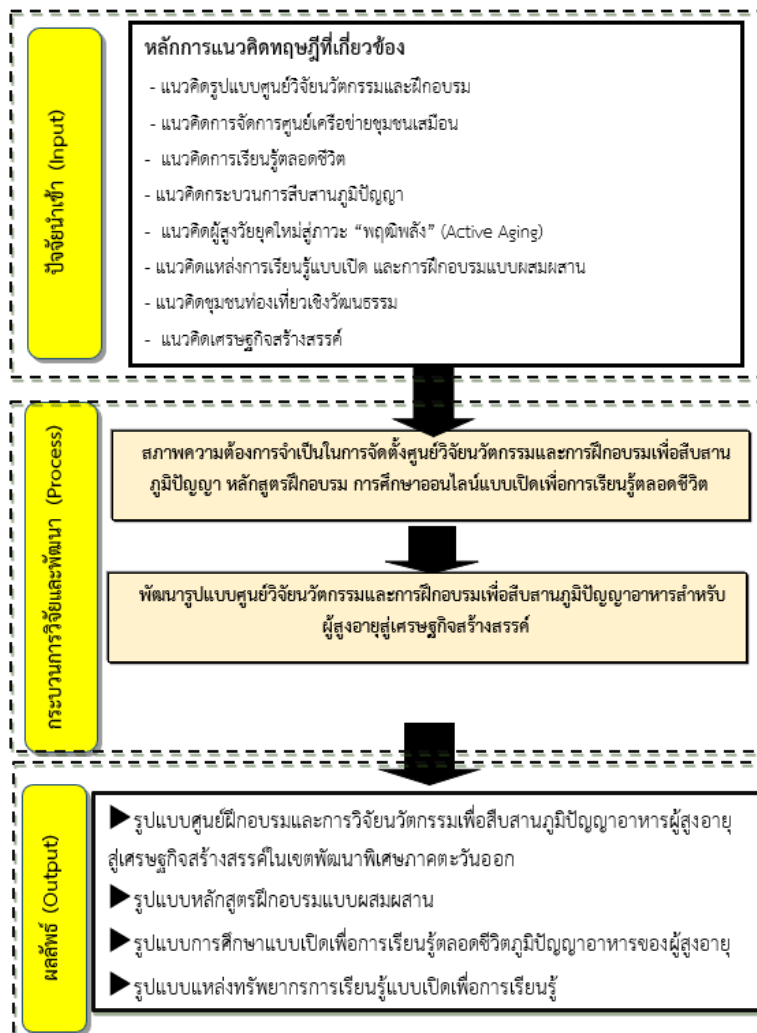
1. รูปแบบศูนย์ที่เหมาะสมกับการสืบสานภูมิปัญญาของผู้สูงอายุควรพิจารณาตามองค์ประกอบของวิธีระบบ โดยศึกษาบริบทความต้องการของพื้นที่ซึ่งเป็นปัจจัยนำเข้า

2. หลักการและกิจกรรมศูนย์ ควรประกอบด้วย ชุมชน เครือข่าย เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ กิจกรรม ฝึกอบรม การค้นคว้าวิจัย และกิจกรรมเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์จากภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

3. กิจกรรมของศูนย์เพื่อตอบโจทย์และขับเคลื่อนให้ผู้สูงอายุมีภาวะพหุพลัง ได้แก่ การพัฒนาสื่อเพื่อการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้สูงอายุ แหล่งการเรียนรู้แบบเปิด การฝึกอบรมแบบผสมผสาน การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันแบบพหุวัย การเรียนรู้สารสนเทศและการเข้าถึงสารสนเทศ การประเมินสารสนเทศที่ค้นมาได้ และ การใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และมีกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วมกันในชุมชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงอนาคต (Future Research) โดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประเมินความต้องการจำเป็น และพัฒนารูปแบบการจัดตั้งศูนย์วิจัยนวัตกรรมและการฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ โดยใช้เทคนิค EDFR ซึ่งรายละเอียดของกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยผสมผสานวิธี พื้นที่วิจัย คือ เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 3 จังหวัดครอบคลุม จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

(1) **ระยะที่ 1** ศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นในการจัดตั้งศูนย์วิจัยนวัตกรรมและการฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

1.1 การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสอบถามความคิดเห็นกับกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้สูงอายุจากรายชื่อนักเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุ กลุ่มที่ 2 ผู้นำชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการท่องเที่ยว จากรายชื่อผู้นำชุมชนนวัตกรรมเพื่อการท่องเที่ยวที่ถูกคัดสรรจากกรมการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนนวัตกรรมเพื่อการท่องเที่ยว ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และกลุ่มที่ 3 ผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนรายชื่อเจ้าของกิจการผู้ผลิตสินค้าโอท็อป (OTOP) จากฐานข้อมูลกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย รวมจำนวน 410 คน ได้มาโดยวิธีการคำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) และได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบบเป็นสัดส่วน ของพื้นที่เป้าหมาย 3 จังหวัด และการวิจัยเชิงคุณภาพการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 10 คน ตามแนวทางของ แนสทาสี และเชินซูล (Nastasi and Schensul, 2005) ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกตัวอย่างแบบมีเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนด

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นแบบประเด็นการสนทนากลุ่ม ซึ่งคุณภาพของเครื่องมือโดยการค่าความตรงตามเนื้อหา จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม และแบบสนทนากลุ่ม อยู่ระหว่าง 0.5-1.00 ซึ่งเป็นค่าที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

(2) **ระยะที่ 2-3** พัฒนา และนำเสนอรูปแบบศูนย์วิจัยนวัตกรรมและการฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาสำหรับผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

2.1 ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาด้วยเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) (จุฬพล พูลภัทรชีวิน, 2559) ที่เป็นการผสมผสานระหว่างเทคนิคการวิจัยแบบ EFR (Ethnographic Futures Research) และเดลฟาย (Delphi) เข้าด้วยกัน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 19 ท่าน โดยการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่คณะผู้วิจัยได้กำหนดไว้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยจำนวน 3 รอบ ได้แก่

รอบที่ 1 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) เพื่อทราบประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับรูปแบบศูนย์วิจัยนวัตกรรมและฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในภาพรวม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งแนวการตั้งคำถามนั้นนำมาจากการศึกษาเอกสาร และลงพื้นที่เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในระยะแรกของการวิจัย ทั้งนี้ในการศึกษารูปแบบตามเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 19 คน แบ่งเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา จำนวน 3 ท่าน (2) ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาด้านอาหารและประวัติศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน (3) ด้านอาหารและโภชนาการในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จำนวน 3 ท่าน (4) กลุ่มบุคคลผู้สูงอายุซึ่งเป็นคน

พื้นเมืองในท้องถิ่นและมีบทบาทผู้นำชุมชนโอทอปนวัตกรรม จำนวน 3 ท่าน (5) หน่วยงาน หรือองค์กรที่มีบทบาทในการถ่ายทอดและสืบสานภูมิปัญญา จำนวน 3 ท่าน (6) กลุ่มเครือข่ายชมรมหรือโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 2 ท่าน (7) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการถ่ายทอดเรื่องราว และวิทยากรฝึกอบรม จำนวน 2 ท่าน

รอบที่ 2 และ 3 คณะผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้างต้น มาสร้างแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close Ended) ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิด ของลิเคิร์ท เพื่อสอบถามข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเดิมเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็น

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รอบที่ 1 ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) สร้างขึ้นจากการศึกษา เอกสาร ทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยต่างๆ และการศึกษาสภาพความต้องการจำเป็น

รอบที่ 2 และ 3 ได้แก่ แบบสอบถามแบบปลายปิด (Close Ended) ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยประเด็นสอบถาม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านแนวคิดของศูนย์ที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชนด้านเทคโนโลยีสื่อสารเพื่อเชื่อมต่อสื่อสารเครือข่ายชุมชนเสมือน ด้านการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต และหลักสูตรฝึกอบรม ด้านการสร้างแนวคิดการพัฒนางานวิจัยและต่อยอดภูมิปัญญาร่วมกัน และด้านความช่วยเหลือให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยง

คุณภาพของเครื่องมือมีค่าความตรงตามเนื้อหา จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน อยู่ระหว่าง 0.5-1.00 ซึ่งเป็นค่าที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.3.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิดรอบที่ 1 ด้วยวิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์เชิงระบบ (Systematic Synthesis) จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 19 ท่าน

2.3.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) รอบที่ 2 และ รอบที่ 3 สำหรับรับรองรูปแบบ โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) เพื่อสอบถามข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเดิมเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็น หลังจากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลหา ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ในแต่ละประเด็น ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้ในการพิจารณาความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ค่ามัธยฐาน (Md.) และ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q.R.) โดยค่าที่เหมาะสม ได้แก่ ค่ามัธยฐาน (Mdn) มีค่าตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไป ($Md. \geq 3.5$) แสดงว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากขึ้นไป ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q.R.) ไม่เกิน 1.5 ($IQR \leq 1.5$) แสดงว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยนี้ได้ดำเนินการตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยบูรพา เอกสารรับรองที่ ที่ IRB2-046/2564 ซึ่งได้มีการอธิบายและชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย การใช้ข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์การวิจัย การคุ้มครอง สิทธิ เงื่อนไขข้อตกลงการเข้าร่วมวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. สภาพปัจจุบัน และความต้องการจำเป็นของกระบวนการสืบสานภูมิปัญญา พบว่ากลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นในสภาพปัจจุบันศูนย์มีการจัดตั้งน้อย แต่ภาพรวมของความต้องการที่อยากให้มีการจัดตั้งศูนย์ฯ อยู่ระดับมาก ซึ่งผลรวมสภาพจริงที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับน้อยที่สุดโดยรวม

(PNI_{Modified} = 1.00) เมื่อพิจารณาลำดับสภาพความต้องการจำเป็นอันดับหนึ่งคือ ต้องการให้มีหลักสูตรการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ มีค่า (PNI_{Modified} = 2.68) รองลงมาคือ การพัฒนาสื่อเล่าเรื่องเพื่อให้ความรู้สื่อสารเพื่อท่องเที่ยว และสื่อสารการตลาดเพื่อเพิ่มคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น (PNI_{Modified} = 1.93) ลำดับสามคือ การส่งเสริมการออกแบบวิจัยพัฒนาบรรจุภัณฑ์หีบห่อต่อผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ (PNI_{Modified} = 1.06) อันดับสี่คือ ชุมชนมีศูนย์หรือชมรมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ (PNI_{Modified} = 1.03) และอันดับที่ห้า การรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายในการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้สูงอายุสู่ชนรุ่นหลัง (PNI_{Modified} = 1.03) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์การสอบถามสภาพปัจจุบัน และความต้องการจำเป็นในการจัดตั้งศูนย์วิจัยนวัตกรรมและฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

(N = 410)

ประเด็นในการพิจารณา	D สภาพที่ได้ ปฏิบัติจริง/ สภาพปัจจุบัน		แปลผล	I สภาพความ ต้องการ/ควร ปฏิบัติ		แปลผล	ค่าความ ต้องการ จำเป็น PNI	ลำดับ
	$\bar{x}$	SD		$\bar{x}$	SD			
1. มีการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุเพื่อใช้ในครัวเรือน และการประกอบอาชีพ	3.20	0.80	ปานกลาง	4.56	0.52	มากที่สุด	0.42	10
2. ครอบคลุม ชุมชนของท่านเกิดการเห็นคุณค่าและตระหนักในภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ	2.38	0.91	น้อย	4.32	0.54	มาก	0.81	7
3. ชุมชนของท่านมีการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายในการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้สูงอายุสู่ชนรุ่นหลัง	2.20	0.54	น้อย	4.45	0.34	มาก	1.02	5
4. มีการส่งเสริมการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สังคมภายนอก	2.20	0.68	น้อย	4.24	0.78	มาก	0.92	6
5. สถานศึกษา องค์กร ชุมชนมีการอนุรักษ์ไว้ซึ่งภูมิปัญญาของผู้สูงอายุที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น	2.50	0.42	น้อย	4.20	0.38	มาก	0.68	9
6. มีการส่งเสริมการออกแบบวิจัยพัฒนาบรรจุ	2.15	0.42	น้อย	4.45	0.62	มาก	1.06	3

ประเด็นในการพิจารณา	D สภาพที่ได้ ปฏิบัติจริง/ สภาพปัจจุบัน		แปลผล	I สภาพความ ต้องการ/ควร ปฏิบัติ		แปลผล	ค่าความ ต้องการ จำเป็น PNI	ลำดับ
	$\bar{x}$	SD		$\bar{x}$	SD			
ทัศน์ที่บ่งชี้ต่อยอด ผลิตภัณภูมิปัญญา ท้องถิ่นของผู้สูงอายุ								
7. มีการสร้างหลักสูตรการ เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของผู้สูงอายุ	1.20	0.56	น้อยที่สุด	4.42	0.41	มาก	2.68	1
8. มีการพัฒนาสื่อเล่าเรื่อง เพื่อให้ความรู้ สื่อสารเพื่อ ท่องเที่ยว และสื่อสาร การตลาดเพื่อเพิ่มคุณค่า ของภูมิปัญญาท้องถิ่น	1.50	0.85	น้อย	4.40	0.56	มาก	1.93	2
9. ในชุมชนมีการกำหนด นโยบายและใช้ภูมิปัญญา ของผู้สูงอายุในการกระตุ้น เศรษฐกิจการท่องเที่ยวใน พื้นที่	2.42	0.42	น้อย	4.38	0.56	มาก	0.80	8
10. ในชุมชนมีศูนย์หรือ ชมรมในการถ่ายทอดองค์ ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของผู้สูงอายุ	2.18	0.52	น้อย	4.44	0.42	มาก	1.03	4
ภาพรวม	2.20	0.55	น้อย	4.41	0.53	มาก	1.00	

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบศูนย์วิจัยนวัตกรรมและการฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาสำหรับผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งใช้เทคนิคการวิจัย EDR พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบศูนย์วิจัยนวัตกรรมและการฝึกอบรม ประกอบด้วย 5 Cs ได้แก่ ด้านแนวคิดของศูนย์ที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน (Concept) จำนวน 6 รายละเอียดย่อย ด้านเทคโนโลยีสื่อสารเพื่อเชื่อมต่อเครือข่ายชุมชนแบบยืดหยุ่น (Communication Technology for Community Resilience Network) จำนวน 5 รายละเอียดย่อย ด้านการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต และหลักสูตรฝึกอบรม (Continuing Education and Curriculum) จำนวน 6 รายละเอียดย่อย ด้านการสร้างแนวคิดการพัฒนางานวิจัยและต่อยอดภูมิปัญญาร่วมกัน (Co-Research) จำนวน 6 รายละเอียดย่อย และ ด้านความช่วยเหลือให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) จำนวน 5 รายละเอียดย่อย ดังตารางที่ 2

ประเด็นการพิจารณา	ความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน ในการพิจารณา รอบ 2 และ รอบ 3			
	ค่าความ เหมาะสม (มัธยฐาน Mdn)	ค่าความสอดคล้อง		แปลผล สรุป ฉันทามติ
		Mo - Mdn	Q3-Q1	
(1) ด้านแนวคิดของรูปแบบการพัฒนาศูนย์ที่สอดคล้องกับบริบทและ ความต้องการของชุมชน (Concept) พหุผลพลัง สร้างสุข ประกอบด้วย 6 รายละเอียดย่อย ชื่อศูนย์ ตราสัญลักษณ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และรูปแบบการบริหารจัดการแบบแนวราบ	5.00 (5.00)	0 (0)	1.00 (1.00)	ได้
(2) เทคโนโลยีสื่อสารเพื่อเชื่อมต่อสื่อสารเครือข่ายชุมชนเสมือน (Communication Technology) ประกอบด้วย 5 รายละเอียดย่อย ได้แก่ บริหารจัดการชุมชนเครือข่ายเสมือน บริหารจัดการชุมชนเครือข่าย เสมือน ให้การบริการความรู้ดิจิทัล รูปแบบความสัมพันธ์ของเครือข่ายไม่ มีขอบเขต และสร้าง Omni Channel ให้กับศูนย์และชุมชน	5.00 (5.00)	0 (0)	1.00 (1.00)	ได้
(3) การศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต และหลักสูตรฝึกอบรม (Continuing Education and Training Curriculum) ได้แก่ 6 รายละเอียดย่อย ประกอบด้วย เผยแพร่ผ่านนิเวศแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ หลักสูตรออนไลน์ แบบเปิด (MOOC) ประสานความร่วมมือกับชุมชนในการจัดการ ฝึกอบรม สร้างคลังแหล่งทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER) สร้าง เครือข่ายความร่วมมือแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาและการท่องเที่ยวตาม พื้นที่ และอัตลักษณ์ของชุมชน	5.00 (5.00)	0 (0)	1.00 (1.00)	ได้
(4) การสร้างแนวคิดการพัฒนางานวิจัยและต่อยอด ภูมิปัญญาร่วมกัน (Co-Research) ได้แก่ 6 รายละเอียดย่อย ประกอบด้วย เผยแพร่ผ่านนิเวศแหล่งเรียนรู้เครือข่ายชุมชน พิจารณาถึง งานจริยธรรมและลิขสิทธิ์ มีการประเมินผล และกำหนดมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์สินค้า ให้ความสำคัญกับปราชญ์ภูมิปัญญาที่เป็นต้นเรื่อง จัดการความรู้และบูรณาการกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเผยแพร่ภูมิ ปัญญา รูปแบบการวิจัยแบบมีส่วนร่วม	5.00 (5.00)	0 (0)	1.00 (1.00)	ได้
(5) ความช่วยเหลือให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงสร้างแรงบันดาลใจ (Coaching & Mentoring) ได้แก่ 5 รายละเอียดย่อย ประกอบด้วย นักวิจัยให้เป็นนักสังเกต และมีความละเอียดอ่อน เรียบง่าย มีความ ยืดหยุ่น เป็นกันเอง มีจรรยาบรรณในการเก็บรักษาข้อมูล สร้าง บรรยากาศแห่งการแบ่งปัน เพื่อค้นหาคำตอบ กระตุ้นให้เกิดการสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนา และกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติและสร้างแรงบันดาลใจ	5.00 (5.00)	0 (0)	1.00 (1.00)	ได้

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าความเหมาะสมและค่าความสอดคล้องของคำตอบในรอบที่ 2 และ 3 จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ด้วยเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR ของรูปแบบศูนย์วิจัยนวัตกรรมและฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ด้วยเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR โดยในทุกประเด็นได้รับฉันทามติ โดยมีค่ามัธยฐาน (Mdn) ตั้งแต่ 4 ขึ้นไป ($Md. \geq 4$) และผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q.R.) ไม่เกิน 1.5 ($IQR \leq 1.5$)

นอกจากนี้ผลการรับรองร่างรูปแบบศูนย์วิจัยนวัตกรรมและฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบศูนย์วิจัยนวัตกรรมและฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 ท่าน เห็นว่าทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีผลรวม มากกว่า ≥ 4.50

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสภาพความต้องการจำเป็นอันดับหนึ่งคือ ต้องการให้มีการสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ มีค่า ($PNI_{Modified} = 2.68$) นั้นแสดงให้เห็นว่า การสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ สะท้อนถึงการถ่ายทอดถึงคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุที่ควรนำมาสร้างเป็นหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับ กลยุทธ์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พัชรินทร์ ชัยจันทร์ และรัชนิวรรณ อนุตระกูลชัย, 2562) ที่พบว่า หลักสูตร และกิจกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรมีการบูรณาการการอนุรักษ์ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ พันธ์กร พิทยะกุล และคณะ (2564) ที่พบว่า ควรมีการอนุรักษ์โดยการจัดทำหลักสูตรการทอผ้าเกาย่อขึ้น ซึ่งเป็นหลักสูตรที่เกิดจากความต้องการของชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชน หากไม่มีการจัดทำหลักสูตรขึ้น มีแนวโน้มว่า การทอผ้าเกาย่อมีโอกาสที่จะสูญหายได้ เพราะไม่มีการสืบทอดองค์ความรู้ ซึ่งพบเห็นได้จากอุปกรณ์การทอผ้าที่ถูกทิ้งร้างไว้เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังเป็นการสืบสานโดยการให้เยาวชนผู้มีความสนใจได้เข้ามาเรียนรู้และปฏิบัติจริง ผ่านหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้น เป็นการสืบสานมรดกภูมิปัญญา ให้คงอยู่ต่อไปไม่สูญหาย รวมทั้งการต่อยอดโดยการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอด องค์ความรู้ให้กับผู้ที่สนใจ และสถานศึกษาที่อยู่ใกล้เคียง พร้อมทั้งเผยแพร่หลักสูตรผ่านระบบ QR Code และช่องทางออนไลน์ เพื่อให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมากยิ่งขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า รูปแบบศูนย์วิจัยนวัตกรรมและฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ประกอบด้วย 5 Cs ได้แก่ ด้านแนวคิดของศูนย์ที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน (Concept) จำนวน 6 รายละเอียดย่อย ด้านเทคโนโลยีสื่อสารเพื่อเชื่อมต่อเครือข่ายชุมชนแบบยืดหยุ่น (Communication Technology for Community Resilience Network) จำนวน 5 รายละเอียดย่อย ด้านการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต และหลักสูตรฝึกอบรม (Continuing Education and Curriculum) จำนวน 6 รายละเอียดย่อย ด้านการสร้างแนวคิดการพัฒนางานวิจัยและต่อยอดภูมิปัญญาร่วมกัน (Co-Research) จำนวน 6 รายละเอียดย่อย และ ด้านความช่วยเหลือให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) จำนวน 5 รายละเอียดย่อย จากองค์ประกอบ 5 Cs ดังกล่าว มีความสัมพันธ์กับมิติแนวคิดผู้สูงอายุยุคใหม่สู่ภาวะ “พุดพลั่ง” (Active Aging) ดังที่ World Health Organization (2002) กล่าวว่า พุดพลั่ง (Active Aging) คือ กระบวนการพัฒนาผู้สูงอายุให้ได้รับโอกาสในการ

ดูแลสุขภาพ การมีส่วนร่วม และความปลอดภัยตามลำดับเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณค่า และแนวทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาภาวะพลัดพรกในผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับ LIN & Wei (2021) ได้ทำการศึกษากลยุทธ์ศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุยุคใหม่ในไต้หวัน ซึ่งพบว่า กลยุทธ์ในการรองรับสังคมผู้สูงอายุของไต้หวันจึงได้กำหนดนโยบายและวางแผนอย่างยั่งยืน โดยมหาวิทยาลัยได้ร่วมมือหน่วยงานภาครัฐ ในการส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งเน้นการเรียนรู้โดยชุมชนเพื่อส่งเสริมพลัดพรก (Active Aging) สูงวัยอย่างมีคุณภาพ ที่สามารถพึ่งตนเองได้ มีศักยภาพ สามารถทำประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัวและสังคมได้ ตลอดจนการดำรงชีวิตประจำวันรวมถึงการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองเมื่อต้องการตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ โดยสนับสนุนให้คนทุกวัยโดยเฉพาะครอบครัว ชุมชน องค์กร และสถาบันทางสังคม จัดบริการและพัฒนาผู้สูงอายุเพื่อตอบสนองความต้องการด้านการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ภูมิปัญญา โดยอาศัยความร่วมมือแบบหุ้นส่วนของทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อสร้างพลังให้แก่ผู้สูงอายุในการเผชิญกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนช่วยในการพัฒนาตนเองและสังคมของตนได้อย่างเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกยุคปัจจุบัน ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการเข้าเป็นวิถีชีวิตของผู้สูงอายุการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (learning society) หรือสังคมฐานความรู้ (knowledge-based society)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากผลการวิจัยก่อให้เกิดองค์ความรู้ในการสร้างระบบนิเวศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อสืบสานภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ด้วยรูปแบบศูนย์วิจัยนวัตกรรมและการฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ตามองค์ประกอบ 5Cs ดังแผนภาพที่ 2

ภาพที่ 1 รูปแบบศูนย์วิจัยนวัตกรรมและการฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ 5Cs

จากแผนภาพที่ 1 แสดงถึงองค์ประกอบสำคัญในการจัดตั้งศูนย์วิจัยนวัตกรรมและฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ฯ ในยุคดิจิทัลดิสรพ์ชัน ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้

C1 คือ แนวคิดของศูนย์ (Concept) “พหุพลัง สร้างสุข” ที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน ประกอบด้วย ชื่อศูนย์ ตราสัญลักษณ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และรูปแบบการบริหารจัดการแบบแนวราบที่มีความยืดหยุ่น

C2 คือ เทคโนโลยีสื่อสารเพื่อเชื่อมต่อเครือข่ายชุมชนแบบยืดหยุ่น (Communication Technology for Community Resilience Network) ประกอบด้วย การบริหารจัดการชุมชนเครือข่ายเสมือน บริหารจัดการชุมชนเครือข่ายเสมือน ให้การบริการความรู้ดิจิทัล รูปแบบความสัมพันธ์ของเครือข่ายไม่มีขอบเขต และสร้าง Omni Channel ให้กับศูนย์และชุมชน

C3 คือ การศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต (Continuing Education) ได้แก่ คลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER) หลักสูตรฝึกอบรมแบบผสมผสาน การฝึกอบรมแบบเปิด (MOOC) ระบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน COACH และหลักสูตรการศึกษาออนไลน์แบบเปิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

C4 คือ การพัฒนางานวิจัยและต่อยอดภูมิปัญญาร่วมกับภาคีเครือข่าย (Co-Research) ประกอบด้วย เผยแพร่ผ่านนิเวศแหล่งเรียนรู้เครือข่ายชุมชน พิจารณางานจริยธรรมและลิขสิทธิ์ มีการประเมินผล และกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้า ให้ความสำคัญกับปราชญ์ภูมิปัญญาที่เป็นต้นเรื่อง จัดการความรู้และบูรณาการกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเผยแพร่ภูมิปัญญา รูปแบบการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

C5 คือ การให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ประกอบด้วย นักวิจัยให้เป็นนักสังเกต และมีความละเอียดอ่อน เรียบง่าย มีความยืดหยุ่น เป็นกันเอง มีจรรยาบรรณในการเก็บรักษาข้อมูล สร้างบรรยากาศแห่งการแบ่งปัน เพื่อค้นหาคำตอบ กระตุ้นให้เกิดการสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนา และกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติและสร้างแรงบันดาลใจ

สรุป

บทความวิจัยนี้จากสภาพความต้องการจำเป็นนำไปสู่กรอบแนวทางที่ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิในการจัดตั้งศูนย์วิจัยนวัตกรรมและฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งประกอบด้วยหลักการ 5Cs ครอบคลุม แนวคิดของศูนย์ที่เป็นกรอบการออกแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับการศึกษาตามอัธยาศัยผสมผสานองค์ความรู้ระหว่างเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการบูรณาการเพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ รวมถึงกระบวนการในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกผ่านเทคโนโลยีการเรียนรู้ตลอดชีวิตร่วมสมัย ทำให้อนุชนคนรุ่นหลังได้ทราบถึงภูมิปัญญาในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ที่ผสมผสานรากของพหุวัฒนธรรม และความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการทันสมัย และวิถีชุมชนให้สามารถนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับการสร้างสรรค์เพิ่มมูลค่าในรูปแบบการแนะนำเส้นทางผลิตภัณฑ์ (Product Storytelling) ของภูมิปัญญา นำไปสู่การสร้างแรงบันดาลใจต่อยอดภูมิปัญญาที่เป็นอัตลักษณ์ของแต่ละจังหวัดในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ข้อเสนอแนะ

จากผลวิจัย เรื่อง “การพัฒนารูปแบบศูนย์วิจัยนวัตกรรมและฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก” คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำารูปแบบศูนย์วิจัยนวัตกรรมและฝึกอบรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ควรมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อหาแนวทางความร่วมมือ สร้างความเข้าใจไปยังภาคีเครือข่ายโดยใช้ชมรมผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. การนำาระบบคลังสื่อดิจิทัลที่เป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้แบบเปิด (OER) ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุไปใช้ ควรมีการทำการกิจกรรมเชิงรุกเพื่อประชาสัมพันธ์สู่สถานศึกษา หรือสื่อสังคมออนไลน์ท่องเที่ยวโอทอปนวัตกรรม รวมทั้งช่องทางอื่น ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าถึง และสามารถดาวน์โหลดสื่อดิจิทัลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้
3. การนำาร่างระบบการฝึกอบรมแบบเปิดเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ Moocs : Massive Open Online Course ตามหลัก 6Cs ไปใช้ควรคำนึงถึงบริบทการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ เช่น จิตวิทยาในการสร้างแรงจูงใจ การกำกับตนเอง การสร้างวินัยในการเรียนรู้
4. การนำาร่างระบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน COACH Blended Training System Approach ควรพิจารณาถึงความพร้อมของเครือข่ายตามชุมชนกลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมแบบผสมผสาน COACH และนำมาเป็นแนวทางในการบูรณาการสำหรับพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในลักษณะหลักสูตรระยะสั้นสำหรับบุคคลที่สนใจได้เข้ามาเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการพัฒนากระบวนการนิเวศดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต “พุดผ้าง สร้างสุข” ผสานการท่องเที่ยวชุมชนวิถี เพื่อสืบสานภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในภาคตะวันออก ทั้งนี้เป็นการตอบโจทย์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในด้านการศึกษามีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและครอบคลุม ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของทุกช่วงวัย
2. ควรมีพัฒนานวัตกรรมเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ล เยี่ยม เยื่อน เสมือนจริง ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในพื้นที่อีอีซี
3. ควรมีการพัฒนาแพลตฟอร์มเส้นทางแผนที่มรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุในภาคตะวันออก เพื่อง่ายต่อการสืบค้นและการเข้าถึงให้กับผู้ที่สนใจในการสืบสาน การท่องเที่ยว และการท่องเที่ยว

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.) ประเภท Basic Research Fund มหาวิทยาลัยบูรพา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 สัญญาเลขที่ ววน. 22.10/2564 ภายใต้แผนวิจัย “ชุมชนปัญญาตะวันออกเพื่อสังคมแห่งความสุขของผู้สูงอายุยุคใหม่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก”

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2561). *มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ (ฉบับปรับปรุง)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ. (2565). *วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา (สคส.)*. สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.dop.go.th/th/know/13/1425>
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2559). *Twilight Program เรื่อง การวิจัยเชิงอนาคต (Futures Research)*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายจัดการความรู้การวิจัย กองประเมินผลและจัดการความรู้วิจัย วช.

- นฤมล จันทระเจต.(2563). การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบพหุวัยด้วยกระบวนการเรียนรู้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมทักษะสารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ(วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรีชา นวลเป็นโย. (2561). ประชากรรุ่นเกดล้าน. *วารสารข้าราชการ*, 60(4), 3-4.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. เล่ม 136 ตอนที่ 47 ก (11 เมษายน 2562) หน้า 1-68.
- พัชรินทร์ ชัยจันทร์ และรัชนิวรรณ อนุตระกูลชัย. (2562). กลยุทธ์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 6(8), 3901-3916.
- พนัษกร พิทยะกุล และคณะ.(2564). การอนุรักษ์ สืบสาน และต่อยอด: “ภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ” ผ่านหลักสูตรท้องถิ่น. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(1), 193-203.
- สำนักงานสถิติชลบุรี. (2563). ข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์ การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ปี 2555-2560. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2563, จาก<http://chonburi.nso.go.th/>
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน). (2561). *เศรษฐกิจสร้างสรรค์คืออะไร*. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://www.cea.or.th/th/about>
- สุวิณี วิวัฒน์วานิช, จิราพร เกศพิชญพัฒนา และชาตินัย หวานวาจา.(2564). *นวัตกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร โดยชมรม/ศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุ*. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการสร้างเสริมพลังชุมชน ก้าวสู่ศตวรรษที่ 2 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Friedenthal, S., A. Moore, R. Steiner, and M. Kaufman. (2012). *A Practical Guide to SysML: The Systems Modeling Language*. (2nd ed.). Massachusetts: OMG Press.
- LIN, A., & Wei, H. C. (2021). Education as a Strategy for Active Aging Learning Center in Taiwan. *Advances in Social Sciences Research Journal*, 8(2), 137–146. <https://doi.org/10.14738/assrj.82.9650>
- Marjan Laal. (2011). Lifelong learning: What does it mean?. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 28(2011) 470 – 474. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.11.090>
- Mauk, K. L. (2010). *Teaching Older Adults*. In K.L. Mauk (Ed.). *Gerontological nursing: Competencies for care*. Boston: Jones and Bartlett.
- Nastasi, B. K., & Schensul, S. L. (2005). Contributions Of Qualitative Research to the Validity of Intervention Research. *Journal of School Psychology*. 43(3), 177-195.
- OnlineMSWPrograms. (2020). Introduction to Systems Theory in Social Work. Retrieved December 4, 2021, from <https://www.onlinemswprograms.com/social-work/theories/systems-theory-social-work/>
- World Health Organization. (2002). *Active Ageing: A Policy Framework. Noncommunicable Disease Prevention and Health Promotion: Ageing and Life Course*. Switzerland: World Health Organization.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York. Harper and Row Publications.